

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИДАКТИКИ СЕРЕДНЬОЇ І ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.6.016:811.111:37.011.3

СТРУКТУРУВАННЯ ЗНАТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Алла Мартинюк

*Луцький національний технічний університет,
вул. Львівська, 75, 43018 Луцьк, Україна
alla-mart@ukr.net*

Акцентовано на важливості структурування знань з англійської мови у студентів немовних вищих навчальних закладів; розглянуто такі категорії, як “зміст освіти” й “зміст навчання”. Подано модульно-технологічну модель змісту філологічної підготовки з англійської мови.

Ключові слова: структурування знань, студенти немовних вищих навчальних закладів, зміст освіти, зміст навчання, модульно-технологічна модель.

У процесі теоретичного аналізу наявних досліджень з обраної проблеми з’ясували, що структурування змісту філологічної підготовки студентів немовних вищих навчальних закладів може ґрунтуватися на таких критеріях процесу навчання:

- наявність чіткої та діагностично зумовленої мети навчання, тобто коректно-вимірного подання знань, операцій, дій студентів як очікуваного результату, засобів діагностики результатів досягнення цієї мети;
- подання змісту навчальних предметів у структурованому вигляді через систему пізнавальних і практичних завдань і засобів їх вирішення, орієнтованих на професійне та громадське становлення студентів педагогічного коледжу;
- наявність досить чіткої послідовності, логіки, певних етапів засвоєння змістових модулів навчальних курсів філологічного спрямування.

Ми ставили за мету довести доцільність структурування знань з англійської мови у немовних вищих навчальних закладах і розглянути модульно-технологічну модель змісту філологічної підготовки.

Погоджуємося з К. М. Лемківським [2] у тому, що структурування матеріалу полягає у підтриманні так званого трансферту – перенесення загальних принципів і положень на конкретні факти та явища. Структурна побудова навчального матеріалу підтримує мотивацію, розвиває здатність розуміти нові проблеми і знаходити шляхи їх вирішення.

Для кожної дисципліни важливо знайти певні факти, феномени, принципи і закони, що визначають суть і зміст навчального матеріалу. Намагатися засвоїти всі специфічні відомості без чітко вираженої позиції щодо структури певної галузі знань недоцільно.

Навчання повинно дати студентам нові знання через розуміння загальних законів і методів із спроможністю бачити конкретні факти і явища як специфічні випадки загальних закономірностей [2].

У процесі дослідження ми спиралися на чітке розуміння таких категорій, як “зміст освіти” й “зміст навчання”.

Зміст освіти – це визначені цілями та потребами суспільства вимоги до системи знань, умінь та навичок, світогляду, громадських і професійних якостей майбутнього фахівця, що формуються у процесі навчання відповідно до перспектив розвитку науки, техніки, технологій та культури [1, с. 44].

Аналіз великої кількості вітчизняних і зарубіжних джерел дає змогу виділити систему наукових вимог до формування змісту освіти. Провідну роль відіграє мета й завдання виховання, які ставить суспільство перед освітніми закладами. Гуманістична спрямованість змісту освіти зумовлює його відповідність сучасним потребам та можливостям особи.

Головними завданнями, що вирішуються в процесі засвоєння філологічного матеріалу в немовних вищих навчальних закладах, є виховання свідомого прагнення до вивчення української й англійської мов; вироблення у студентів компетенцій комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях; ознайомлення з мовною системою як основою для формування мовних умінь і навичок (орфоепічних, граматичних, лексичних, правописних, стилістичних); формування духовного світу студентів, цілісних світоглядних уявлень, загальнолюдських ціннісних орієнтирів.

Зміст навчання – це науково обґрунтований методичний та навчальний матеріал, засвоєння якого забезпечує здобуття освіти й кваліфікації згідно з освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Згідно з В. А. Якуніним, зміст навчання існує в трьох формах: у формі навчальної дисципліни; у вигляді навчального тексту; у формі навчального завдання [4, с. 65].

Адаптована форма наукового знання генерує навчальну дисципліну, що охоплює, з одного боку, предметну галузь знань, а з іншого, – знання закономірностей пізнавальної діяльності.

Мовна форма вияву навчальних знань утворює навчальний текст. За видами кодів, знаків, за допомогою яких фіксуються знання, навчальні тексти розподіляють на письмові (алфавітні, піктографічні), усні (розмовна мова) й технотронні (радіо і звукозапис).

Навчальне завдання може бути визначене і як певний етап навчально-пізнавальної діяльності, і як спрощена, рафінована форма реальних проблемних ситуацій, і як навчальний текст або його частина, призначення якої – регуляція пізнавальної діяльності, коли виконання навчального завдання означає розуміння навчального тексту [3, с. 173].

Зміст навчання визначається програмами підготовки кваліфікованих фахівців певних освітньо-кваліфікаційних рівнів, структурно-логічною схемою підготовки, програмами навчальних дисциплін, іншими нормативними документами та навчальною й навчально-методичною літературою.

Зміст навчання відповідає на запитання “Чого навчити?”. Він забезпечує досягнення головної мети навчання – навчити учнів спілкуватися іноземною та рідною мовою в типових ситуаціях повсякденного життя в межах засвоєного програмного матеріалу. Здатність учнів спілкуватися забезпечується формуванням у них комунікативної компетенції, яка охоплює в себе інші види компетенцій: мовну, мовленнєву та соціокультурну тощо, які, відповідно, поділяються на інші компетенції. Зокрема, мовна компетенція охоплює мовні знання (лексичні, граматичні, фонетичні та орфографічні) і відповідні навички; мовленнєва – чотири види компетенцій, які полягають в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі.

Досягнення комунікативної компетенції неможливе без оволодіння певним обсягом інформації культурологічного характеру, без ознайомлення учнів з культурою того чи іншого народу. Зважаючи на це, крім комунікативної, важлива також і соціокультурна компетенція, яка охоплює красназавчу та лінгвокраїнознавчу.

Навчальна програма з англійської мови розроблена на підставі Закону України “Про загальну середню освіту”, “Про вищу освіту” й Державного стандарту освіти. У них взято до уваги державний статус мови, її суспільні функції, специфіку навчальних предметів, що мають певні інтегративні функції та спрямованість на формування особистості, готової до активної, творчої діяльності у всіх сферах життя демократичного суспільства, а також сучасні організаційні форми, методи і технології навчання.

Відповідно до цього зміст програми диференційовано на чотири змістові лінії, які тісно пов’язані між собою: мовленнєву, мовну, соціокультурну й діяльнісну (стратегічну).

Зміст мовленнєвої змістової лінії реалізується шляхом поступового ускладнення й поглиблення мовленнєвонезнавчих понять та формування вмій у всіх видах мовленнєвої діяльності.

Мовна змістова лінія реалізується через систему зв'язків між елементами змісту предмета, які зумовлюють систематичне й різнобічне збагачення мовлення учнів лексико-фразеологічними, граматичними, стилістичними засобами, удосконалення мовних і мовленнєвих умінь.

Зазначені дві змістові лінії (мовна і мовленнєва) є основними, оскільки визначають безпосередній предмет навчання, його структуру, кількість годин, які виділяють на їх засвоєння, а також супроводжуються певними вимогами до навчальних досягнень учнів. Соціокультурна і діяльнісна лінії є засобами досягнення головної освітньої мети вивчення філологічних дисциплін.

Вимогами до засвоєння змісту мовленнєвої й мовної змістових ліній є критерії, за якими визначають рівень навчальних досягнень студентів з предмета. А вимоги до соціокультурної й діяльнісної ліній визначаються освітнім завданням перших двох змістових ліній, тому їх реалізація контролюється опосередковано через вимоги, які ставлять до засвоєння мовного й мовленнєвого компонентів змісту програми. Водночас володіння цими загальними вміннями й навичками є важливою умовою формування спеціальних компетенцій (мовної, мовленнєвої, комунікативної), умовою та показником особистісного розвитку учня.

Комунікативно-функціональний підхід, який покладено в основу навчання мов, передбачає пріоритетний розвиток умінь і навичок мовленнєвої діяльності, а робота над мовною теорією, формування знань та вмій з мови визначаються інтересами розвитку мовлення. Зміст програмового матеріалу розпочинається мовленнєвою змістовою лінією.

Отже, значення мовленнєвої змістової лінії полягає в забезпеченні цілеспрямованого формування і вдосконалення вмій та навичок з усіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, читання, говоріння, письма (мовленнєва компетенція).

Зміст навчального матеріалу філологічних дисциплін містить такі компоненти: сфери спілкування, теми, ситуації; мовний, мовленнєвий, країнознавчий та лінгвокраїнознавчий навчальний матеріал; знання, навички та вміння мовлення.

Під час дослідження ми використали такі аспекти структурування філологічних знань.

1. Модульно-пізнавальний аспект.

Технологія управління навчальним процесом у немовному вищому навчальному закладі ґрунтується на таких основних фазах творчого процесу: логічний аналіз дійсності з використанням здобутих знань; розв'язання

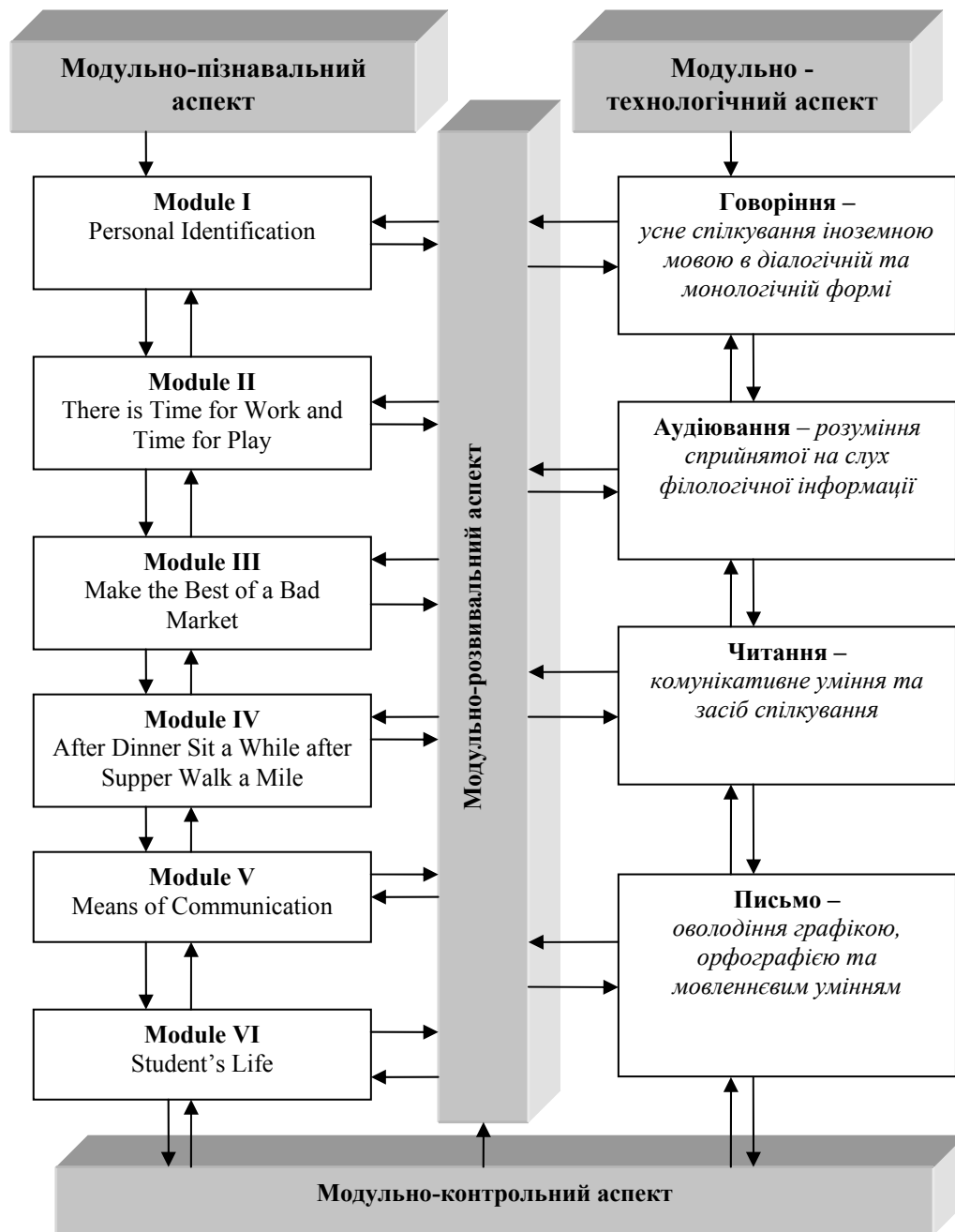
проблеми є, але особистість його не усвідомлює й не може пояснити; вербалізація інтуїтивного розв'язання проблеми (виконавець намагається описати її); формалізація знайденого розв'язку (обрано правильний принцип творчого розв'язання проблеми).

2. Модульно-технологічний аспект.

Важливу роль у розвитку творчих здібностей студентів відіграє якість засвоєння філологічних знань, що впливає на розвиток їхнього інтелекту. У психології інтелектом вважають спільність здібностей, які характеризують рівень та якість розумових процесів особистості. Функція інтелекту полягає в умінні свідомо вирішувати об'єктивні проблеми. Беручи до уваги ці чинники розвитку, зміст філологічної підготовки з позиції технологічного забезпечення процесу навчання структурували у двох аспектах: в аспекті модульно-пізнавальної діяльності студентів; у плані модульно-структурної діяльності в процесі професійної підготовки. Відповідно до цього розробили модульно-технологічну модель змісту філологічної підготовки з англійської мови (див. рисунок), за якою були укладені спеціальні методичні рекомендації та написано посібник з англійської мови для викладачів і студентів.

Розробляючи модульно-технологічну модель змісту філологічної підготовки з англійської мови, брали до уваги загальні основні положення програми з англійської мови для студентів-неспеціалістів. Згідно з вимогами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти студенти-випускники після вивчення курсу "Англійська мова" повинні відповідати рівню B2 – незалежного користувача. Це означає, що після вивчення курсу студент може розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, зокрема й спеціалізовані дискусії за своїм фахом. Він може спілкуватися з носіями мови з таким ступенем швидкості та спонтанності, який не завдає труднощів жодній із сторін. Може чітко, детально висловлюватись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти.

У процесі розроблення моделі ми виділили, на нашу думку, найоптимальніші теми й об'єднали їх у модулі, забезпечуючи вимоги Загальноєвропейських рекомендацій.

Модульно-технологічна модель змісту філологічної підготовки
(англійська мова)

Модульно-технологічний аспект змісту філологічної підготовки студентів педагогічного коледжу передбачає певні рівні володіння мовленням: аудіювання, читання, говоріння та письмо. Наявна система вимог до рівня B2 щодо вищезазначених рівнів. Студент повинен розуміти об'ємні висловлювання й стежити навіть за складною аргументацією на досить знайомі теми. Він повинен розуміти більшість телевізійних новин та програм про поточні події. Випускник може читати статті та повідомлення із сучасних проблем, невимушено й спонтанно брати участь у діалозі, щоб відбулась природна інтеракція з носіями мови. Він повинен вміти дискутувати у знайомих контекстах, а також чітко й детально висловлюватись про широке коло питань, що стосуються сфер його інтересів, написати чіткий, детальний текст на широке коло тем, пов'язаних з його інтересами, та листи, акцентуючи на особистому значенні минулих і теперішніх подій.

Отже, важливою умовою ефективного формування філологічних знань, умінь і навичок у студентів немовних вищих навчальних закладів є активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів шляхом застосування модульно-технологічної моделі змісту філологічної підготовки. Найбільш ефективними методам в цьому випадку є активні, серед яких важливу роль відіграють навчальні дискусії, дидактичні ігри, тестові завдання та проблемні методи.

Перспективою цього дослідження є розробка модульно-технологічної моделі змісту філологічної підготовки з української мови для студентів немовних вищих навчальних закладів.

-
1. *Бондар В. І.* Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 262 с.
 2. *Лемківський К. М., Салов В. О.* Навчальна книга. Рекомендації до написання. – Дніпропетровськ, 2002. – С. 66–68.
 3. Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: Монографія. – К., 2003. – 246с.
 4. *Якунин В. А.* Педагогическая психология: учеб. пособие. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 173 с.

STRUCTURING THE STUDENTS' KNOWLEDGE OF ENGLISH IN NOT LINGUISTIC HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS**Alla Martyniuk**

*National Technical University of Luts'k,
L'vivs'ka Str., 75, UA-43018 Luts'k, Ukraine
alla-mart@ukr.net*

The article reports about the importance of structuring the students' knowledge of English in not linguistic higher educational institutions. It studies the terms of "education curriculum" and "instruction content". The article also presents the module-technological model of philological training in English.

Key words: the structuring of knowledge, students of not linguistic higher educational institutions, education curriculum, instruction content, module-technological model.

СТРУКТУРИРОВАНИЕ ЗНАНИЙ ПО АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ У СТУДЕНТОВ НЕЯЗЫКОВЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ**Алла Мартынюк**

*Луцкий национальный технический университет,
ул. Львовская, 75, 43018 Луцк, Украина
alla-mart@ukr.net*

Акцентируется внимание на важности структурирования знаний по английскому языку у студентов неязыковых высших учебных заведений. В процессе научного поиска сделан акцент на двух категориях: "содержание образования" и "содержание учения". Представляется модульно-технологическая модель содержания филологической подготовки по английскому языку.

Ключевые слова: структурирование знаний, студенты неязыковых вузов, содержание образования, содержание учения, модульно-технологическая модель.

Стаття надійшла до редколегії 11.02.2010

Прийнята до друку 17.03.2010